

4. Дитячий аутизм : хрестоматія / уклад. Л. М. Шипіцина. СПб., 2001. – 235с.
5. Нікольська О. С., Баєнська Е. Р., Ліблінг М. М. Дитина з аутизмом : шляхи допомоги. – М. : Терезинту, 2000. – 336 с.
6. Скробкіна О. В. Проблеми соціальної адаптації дітей з синдромом дитячого аутизму / О. В. Скробкіна // Аутизм і порушення розвитку – 2009. – № 2. – С. 21-27.
7. Хаустов О. В. Організація навколишнього середовища для соціалізації та розвитку комунікації у дітей з розладами аутистичного спектру / О. В. Хаустов // Аутизм і порушення розвитку. – 2009. – № 1. – С. 1-13.

УДК: 376-056.36-053.2:37.013.82

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА РОЗУМОВУ ВІДСТАЛІСТЬ ДІТЕЙ ТА ШЛЯХИ ЇЇ КОРЕКЦІЇ

*Коновалюк Олена, асистент вчителя Войнашівської загальноосвітньої школи
I-III ступенів Барського району Вінницької області,
магістр КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти» (Україна)*

THE MODERN VIEWS ON THE DEVELOPMENT OF CHILDREN AND THE WAYS OF ITS CORRECTION

*Konovalyuk Elena, assistant teacher of Voyshashivka secondary school of I-III
grades of Barsky district of Vinnitsa region,
KVNZ "Vinnytsia Academy of Continuing Education" (Ukraine)*

***Анотація.** У статті розкриті сучасні погляди на розумову відсталість дітей та шляхи їх корекції. Нами запропоновані методи та прийоми діагностики розумової відсталості дітей та їх корекція.*

***Ключові слова:** інклюзивна освіта, інклюзія, діти з розумовою відсталістю, корекція розумової відсталості.*

***Abstract.** The article reveals contemporary views on the mental retardation of children and the ways of their correction. We propose methods and techniques for diagnosis of mental retardation of children and their correction.*

***Keywords:** inclusive education, inclusiveness, children with mental retardation, correction of mental retardation.*

Реалізація людиною своєї сутності неможлива без орієнтації у світі, адекватного знання про нього. Пізнання – це складний процес поступового відтворення у свідомості сукупності образів і понять, сутності речей і процесів з життя суспільства. Результатом пізнавальної діяльності є знання. Вони виникають, функціонують, удосконалюються у процесі активної практичної діяльності людини. Пізнавальні процеси у рамках життєдіяльності людини виконують роль інструментів пізнання навколишнього світу.

Теоретичний аналіз та узагальнення наукових досліджень з проблеми навчання й виховання розумово відсталих дітей свідчить, що недорозвиненість пізнавальних процесів, недоліки мовлення, порушення мотиваційної й вольової сфер негативно впливають на вироблення в них усвідомлених, адекватних ситуації форм поведінки (Л. С. Виготський, О. В. Гаврилов, Г. М. Дульнев,

І. Г. Єременко, Г. Г. Запрягаєв, С. Ю. Конопляста, К. С. Лебединська, В. І. Лубовський та ін.).

Згідно з сучасними поглядами, розумову відсталість не можна вважати ознакою особистості або її характеристикою. Не стосується вона як медичних, так і психічних розладів. Розумова відсталість має місце, коли специфічні інтелектуальні недоліки впливають на здатність людини справлятися зі звичайними труднощами у повсякденному житті в суспільстві. Якщо інтелектуальні недоліки не спричиняють реального впливу на функціонування, тоді у людини немає розумової відсталості

Ці нові погляди можуть вразити тих, хто вважає, що розумова відсталість визначається наявністю низького IQ і, якщо людина визнана розумово відсталою, то вона назавжди залишиться такою. Ці формулювання відображають останнє слово у серії визначень і концепцій Американської асоціації з розумової відсталості (*AAMR*). Пропонуємо простежити зміни у визначенні розумової відсталості як результату затримки психічного розвитку.

Спочатку розумова відсталість визначалася з точки зору субнормального інтелекту, але в 1959 році *AAMR* додала критерій – адаптивну поведінку. Згідно цієї концепції було висунуто гіпотезу: якщо людина адекватно адаптується до середовища, чи потрібно вважати, що у неї є психопатологічне порушення, відхилення або аномалія, тільки тому, що показник IQ є нижчим, ніж певне граничне значення? Наприклад, згадаємо, що у кожному класі, школі є учні, які погано встигають у навчальній діяльності, але добре функціонують у побутовій діяльності. Це спостерігається і в сільській, і в міській місцевості. Таким чином, ключовою особливістю розумової відсталості треба розглядати не показник IQ, а те, як функціонує індивід.

За сучасними критеріями розумова відсталість у вигляді затримки психічного розвитку визначаються трьома загальними критеріями: 1) субнормальний інтелект, що визначається показниками IQ нижче певного рівня; 2) недоліки в адаптивній поведінці; 3) ранній початок симптоматики, як правило, до 18-річного віку.

Перший критерій для визначення розумової відсталості передбачає загальне інтелектуальне функціонування зі значенням нижчим середнього, і, зазвичай, оцінюється за допомогою стандартизованого тесту інтелекту, такого, як шкала інтелекту Стенфорд-Біне або шкала інтелекту Векслера для дітей. У цифровому значенні показник IQ (коефіцієнт інтелекту), що знаходиться більш, ніж на два стандартних відхилення (2 дельти) нижче середнього, розглядається

як значуще відхилення від середнього інтелекту. Традиційно використовується граничний показник, що дорівнює 70.

Немає сумнівів, що інтелектуальний рівень й адаптація пов'язані між собою. Але кореляція не настільки сильна, щоб другу можна було безпомилково вивести з першої. У деяких випадках кореляція може бути слабкою. Ми розглянемо Шкалу адаптивного поведінки ААМР як прикладу інструменту для оцінювання адаптивної поведінки. Аналіз показує, що ця шкала має три фактори: особиста і комунікативна самодостатності та особистісно-соціальну відповідальність.

Особиста самодостатність встановлюється у представників всіх вікових груп і передбачає здатність задовольняти першочергові особисті потреби, такі як харчування, користування туалетом і одягання. Комунікативна самодостатність передбачає незалежність, що виходить за межі задоволення першочергових потреб, поряд з самодостатністю по відношенню до інших, наприклад, користування грошима, вчинення поїздок, покупки у магазині та адекватну комунікацію. Особистісно-соціальна відповідальність передбачає ініціативу і наполегливість – здатність самостійно виконувати певну задачу, доводячи її до завершення у 10-річному віці або слабкі, або відсутні у дітей меншого віку. Вони також відображають поведінку вищого рівня, ніж просте задоволення першочергових потреб.

Нове визначення надає поняттю адаптації ширшого значення, ніж у минулому. Адаптація сама по собі не є певною рисою або абсолютною якістю, якою володіють індивіди. Як правило, адаптація завжди розглядається у зв'язку із середовищем. Тому перш ніж назвати індивіда розумово відсталим, необхідно уважно вивчити середовище. Нова концептуалізація розумової відсталості ґрунтується на тому, що функціонування особистості є базовим показником. Іншими словами, те, на скільки добре чи погано дитина може функціонувати у даному середовищі, тепер означає більше, ніж інтелектуальний рівень. У свою чергу, на функціонування однаково впливають здібності та середовище – дві інші змінні у даній концептуалізації. Здібності (або компетентність) є особистісною нестійкою характеристикою.

Отже, базуючись на оновленому визначенні розумової відсталості, можемо визначити шляхи корекційної допомоги, які полягають у формуванні компетентностей, що є основою адаптації відповідно до віку дітей.

У визначенні патологічної поведінки дитини треба брати до уваги соціальну компетентність дітей, тобто їх здатність адаптуватися у середовищі. Судження про відхилення вимагають знань про досягнення дітей порівняно з

досягненнями їхніх однолітків, а також знань про його індивідуальний курс розвитку. Фактично, вивчення дитячої патопсихології враховує не тільки рівень неадекватної поведінки, який демонструють діти, а також те, наскільки успішно вони проходять етапи нормального розвитку. Як і у випадку відхилення, критерії для визначення компетентності можуть бути досить специфічними і вузько спрямованими, або, навпаки, виключно широкими.

Коли діти ідуть до школи, очікується, що вони будуть дотримуватися правил, які встановлено у школі, вдома і в суспільстві, навіть без нагляду. Аналогічне просування у розвитку має місце в сфері «я», коли діти спочатку навчаються відокремлювати себе від середовища і поступово формують власну ідентичність й автономію.

Під час визначення шляхів корекції виникають сумніви: чому у дітей з аналогічним раннім досвідом не виникають згодом схожі проблеми? І, навпаки, чому діти і підлітки з однаковим розладом іноді мають абсолютно різний ранній досвід або зовсім різні сімейні характеристики? Інший аспект суджень про відхилення пов'язаний з визначенням моменту, коли аномальна поведінка дитини починає перетворюватися на більш означений патерн, особливо коли поведінка дітей коливається і помітно змінюється під час їхнього розвитку. Отже, до проведення межі між нормальною і патологічною адаптацією у випадку кожного розладу треба враховувати тимчасовий зв'язок між проблемами, що виникають, скажімо, у ранньому дитинстві, та більш пізніми розладами дитини. Ці завдання відображають кілька широких сфер компетентності, таких як поведінка і успішність, та показують, як діти зазвичай розвиваються у межах кожної сфери коли вони стають дорослішими.

У молодшому шкільному віці такими завданнями є адаптація до школи (відвідування, належна поведінка); академічна успішність (оволодіння практичними навичками читання, арифметики); підтримка відносин з однолітками (визнання, встановлення дружніх відносин); регульована поведінка (орієнтація на існування у суспільстві правил моральної та соціальної поведінки).

Орієнтуючись на задачі формування компетентностей дітей з розумовою відсталістю для їх ефективного функціонування в освітньому середовищі початкової школи, можна визначити математичні поняття, що необхідно сформулювати. Це по-перше поняття розміру: більше-менше; поняття довжини: довгий – короткий; просторові уявлення: перед (чимось), за (якимось предметом), під (столом), над тощо; поняття часу: спочатку, потім, зранку, вдень; поняття множин: багато, мало, достатньо та інші.

Дослідження психічних розладів та визначення шляхів їх корекції ґрунтуються на спробі описати наявні проблеми та можливості вирішити їх, зрозуміти справжні причини розладів та усунути їх або запобігти їхній появі.

Шляхи розвитку допомагають визначити курс і характер нормального і патологічного розвитку. Мультифінальність означає, що різні результати можуть виникати зі схожих ранніх проявів, тоді як еквіфінальність означає, що схожі результати можуть виникати з різного раннього досвіду.

Список використаних джерел:

1. Комплексная коррекция трудностей обучения в школе / под ред. Ж. М. Глозман, А. Е. Соболевой. – М. : Смысл, 2014. – 544 с. – (Теория и практика психологической помощи).
2. Исаев Д. Н. Умственная отсталость у детей и подростков / Д. Н. Исаев. – СПб. : Речь, 2003. – 391 с.
3. Мэш Э. Детская патопсихология / Э. Мэш, Д. Вольф. – СПб. : Третье междунар. изд. «ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК» ; М. : «ОЛІМА-ПРЕСС», 2003. – 511 с.
4. Association on Mental Retardation, 2002 https://www.researchgate.net/publication/51339092_New_Definition_of_Mental_Retardation_for_the_American_Association_of_Mental_Retardation
5. Мэш Эрик, Вольф Дэвид. Детская патопсихология : нарушения психики ребенка. – Санкт- Петербург, Прайм-Евроснак, 2003.
6. Венар Чарльз, Кериг Патрисия. Психопатология развития детского и подросткового возраста. – Санкт-Петербург , Прайм-Евроснак, 2007.

УДК:37.091.313:004.8

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЗАСІБ СПІВПРАЦІ З ПЕДАГОГАМИ, БАТЬКАМИ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ В ІННОВАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Король Альона, асистент

*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A MEANS OF CO-OPERATION WITH PEDAGOGUES, PARENTS AND PERSONNEL IN THE INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Korol Alona, assistant

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. Показано значення використання Інтернет-засобів в освітньому процесі з метою залучення до взаємодії більшої аудиторії. Досліджено застосування соціальних мереж в освіті та поширення такого виду дистанційно-інтерактивного спілкування між усіма учасниками освітнього процесу. Представлено можливості застосування штучного інтелекту в закладах освіти під час співпраці педагогів, батьків і громадськості в інноваційному освітньому середовищі.

Ключові слова: взаємодія з батьками; корекційно-розвитковий процес; інформаційно-комунікаційні технології; соціальні мережі; штучний інтелект.

Summary. The importance of using Internet resources in the educational process is shown in order to attract more audiences to the interaction. The